

Jaarplan 2015

Inspectie Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

Voorwoord

Dit jaarplan beschrijft in grote lijnen de activiteiten die de Inspectie SZW in 2015 wil uitvoeren. Het is de uitwerking van het Meerjarenplan 2015-2018.

Per programma staat beschreven welke risico's de Inspectie ziet, welke aanpak de Inspectie inzet en welke activiteiten de Inspectie specifiek in 2015 uitvoert.

Net als in voorgaande jaren richt de Inspectie SZW zich in 2015 met voorrang op het aanpakken van ernstige misstanden en notoire overtreeders. Daarbij is er speciale aandacht voor bedrijven waar de Inspectie in het recente verleden handhavend heeft opgetreden. Als de zaken nog niet op orde zijn, dan volgt een maatregel zoals een boete of een stillegging.

Ook in 2015 werken we waar dat mogelijk en nuttig is samen. We doen dat binnen de Inspectie, bijvoorbeeld inspecteurs met rechercheurs. En vooral ook buiten de Inspectie, onder meer met andere inspectiediensten en de Belastingdienst. We werken ook - om de naleving te bevorderen - samen met organisaties van werkgevers en werknemers.

Een bijzondere samenwerking is er met het ministerie van VWS. In opdracht van dit ministerie richten we ons op de aanpak van fraude met persoonsgebonden budgetten.

Mr. J.A. van den Bos
Inspecteur-generaal Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Inhoud

Voorwoord	3
1. Werkwijze	7
1.1 Missie en visie	7
1.2 Uitgangspunten	7
1.3 Speerpunten	9
1.4 Vormen van toezicht	10
1.5 Meerjarenplan 2015-2018 en programmering 2015	11
2. Risico's	12
3. Programmering	14
3.1 Programma's	15
3.2 Onderzoek naar aanleiding van meldingen, signalen en verzoeken	27
3.3 Activiteiten voor derden	29
4. Bedrijfsvoering	30
4.1 Formatie en uitgaven	30
4.2 HRM	30
4.3 Informatievoorziening	31
4.4 Huisvesting	31
4.5 Productie	31
4.6 Verwerking taakstelling kabinet-Rutte I	33
Bijlage: Risico's in beeld	35

1. Werkwijze

1.1 Missie en visie

De Inspectie SZW is de toezichthouder op het terrein van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De Inspectie SZW werkt aan eerlijk, gezond en veilig werk en bestaanszekerheid voor iedereen. Ze doet dit op basis van risico- en omgevingsanalyses. Toezicht en opsporing worden ingezet waar de meest hardnekkige problemen zitten en de kans op effect groot is.

De Inspectie SZW houdt toezicht op de naleving van wet- en regelgeving en handhaaft de wet waar nodig. Zij spoort ernstige fraude, arbeidsuitbuiting en georganiseerde criminaliteit op haar domein op. Zij onderzoekt de werking van het stelsel van sociale zekerheid en signaleert ontwikkelingen en risico's op de beleidsterreinen van het ministerie van SZW.

Zo draagt de Inspectie SZW bij aan vergroting van de arbeidsparticipatie van de Nederlandse beroepsbevolking en aan een sociaal en krachtig Nederland met werk en bestaanszekerheid voor iedereen. De Inspectie SZW bestrijkt daarmee het hele SZW-terrein: arbeidsomstandigheden, arbeidsmarkt, arbeidsverhoudingen en sociale zekerheid. Hiernaast is Inspectie SZW ook aangewezen als opsporingsorganisatie voor het ministerie van VWS voor pgb-fraude en declaratiefraude.

1.2 Uitgangspunten

1.2.1 Risicogestuurd werken

Door risicogestuurd te werken kan de Inspectie SZW haar mensen en middelen selectief en gericht inzetten. Risicoanalyses zijn de basis voor de keuze voor de toezichtprogramma's voor de lange termijn, de aanpak binnen programma's en de selectie van te inspecteren bedrijven. Dit leidt tot een afgewogen mix van interventies en efficiënt en effectief toezicht.

1.2.2 Samenwerken

Nationaal

Samenwerken met andere toezichthouders en overheidsdiensten blijft belangrijk voor de Inspectie SZW. Het is nodig voor een effectieve aanpak en om de toezichtlast voor bedrijven en instellingen te beperken. De Inspectie zet haar capaciteit zo gericht mogelijk in. Daarom maakt de Inspectie bij het aangaan van samenwerkingsverbanden de afweging of de samenwerking aansluit bij de koers van de Inspectie.

De Inspectie SZW participeert in de Inspectieraad. De Inspectieraad benoemt elke vier jaar thema's die vorm geven aan verdere samenwerking.

Internationaal

Een Europese Unie met open grenzen en een vrije markt voor goederen en diensten is van groot belang voor de Nederlandse economie. Vrij verkeer van werknemers is hiervoor één van de pijlers. Oneerlijke en malafide praktijken vormen de keerzijde van dit vrije verkeer van werknemers. Tegen deze praktijken treedt de Inspectie streng op.

Vanwege het internationale karakter van oneerlijke en malafide praktijken versterkt de Inspectie ook de samenwerking met inspecties van andere landen.

De oprichting van een Europees platform zwartwerken in 2015 geeft deze aanpak een verdere impuls. Andere betrokken Nederlandse toezichhouders en uitvoerders wijzen de Inspectie aan om Nederland in het platform te vertegenwoordigen.

Ook bij de nationale handhavingstaak van de Inspectie op het gebied van markttoezicht speelt de internationale omgeving een belangrijke rol. Het gaat hierbij om toezicht op de naleving van een aantal Europese richtlijnen over de veiligheid van producten voor professioneel gebruik.

1.2.3 Eigen verantwoordelijkheid

De Inspectie SZW gaat er in haar werk vanuit dat de meeste bedrijven en werknemers zelf ervoor zorgen dat ze gezond, veilig en eerlijk werken. De Inspectie SZW neemt als toezichhouder geen verantwoordelijkheid over. De Inspectie blijft weg waar bedrijven en instellingen zich aan de regels houden. De Inspectie pakt misstanden aan en treedt op tegen bedrijven en instellingen die stelselmatig de regels overtreden.

De Inspectie SZW stimuleert maatschappelijke actoren om de eigen verantwoordelijkheid op te pakken en actief bij te dragen aan het verbeteren van regelnaleving. Deze actoren zijn bijvoorbeeld brancheorganisaties, vakbonden, werkgeversorganisaties en personeelsvertegenwoordigingen.

1.2.4 Transparantie

Transparantie draagt bij aan de voorspelbaarheid van de Inspectie SZW. Voorspelbaarheid houdt in: open en eerlijk zeggen wat je doet (en wat niet) en waarom. Het uitgangspunt is 'open tenzij'.

Op basis van de Wet openbaarheid bestuur is in 2014 gestart met het inzichtelijk maken van informatie over de bevindingen uit inspecties waar milieu-informatie een belangrijke rol speelt. Dit betreft de inspecties bij asbestsaneringswerkzaamheden en de inspecties bij Brzo-bedrijven. Voor Brzo wordt dit vormgegeven in overleg met de gezamenlijke toezichhouders vooruitlopend op de inwerkingtreding van het aan de Seveso III-richtlijn aangepaste Brzo, nu voorzien per 1 juli 2015. Bij inwerkingtreding van de Wet aanpak schijnconstructies, voorzien medio 2015, komt er een wettelijke basis om alle inspectiebevindingen met naam en toenaam van bedrijven en instellingen openbaar te maken.

1.2.5 Effectmeting

De Inspectie SZW wil maximaal effect hebben met haar toezichtactiviteiten. Daartoe kan de Inspectie bij haar optreden een mix van instrumenten inzetten zoals voorlichting, inspecties, waarschuwingen en boetes. Het is belangrijk om de effecten van de gekozen 'interventiemix' goed in beeld te hebben. Het meten van effecten draagt bij aan het inzicht in de effectiviteit van interventies: wanneer is welke combinatie van instrumenten effectief? En in hoeverre leiden de activiteiten tot meer naleving van de regels?

1.2.6 Signaleren

Door te signaleren krijgt de Inspectie SZW toekomstige risico's, witte vlekken en ontwikkelingen in de omgeving snel in beeld en kan zij daarnaar handelen. Met de kennis die hieruit voortvloeit, attendeert de Inspectie stakeholders zodat zij ook tijdig maatregelen kunnen nemen.

Actief signaleren houdt zowel de Inspectie als de stakeholders scherp. Signaleren past bij een Inspectie SZW die alert, slagvaardig en professioneel is. Met hulp van reguliere toezichtonderzoeken en inspectie- en handhavingsactiviteiten, (vak)literatuur en informatieanalyses blijven inspectie medewerkers alert op onverwachte gebeurtenissen die van belang zijn voor politiek en beleid. Daarnaast maakt de Inspectie gebruik van informatie en kennis uit meerdere externe bronnen.

Het is van belang dat de goede informatiepositie die de Inspectie SZW de afgelopen jaren heeft opgebouwd op het terrein van onder andere arbeidsuitbuiting in stand blijft. De Inspectie traint daarom medewerkers op het herkennen van arbeidsuitbuiting.

1.3 Speerpunten

Met strenge maatregelen wil de Inspectie overtredingen ontmoedigen en uiteindelijk uitbannen. Rechtvaardigheid staat daarbij voorop: eerlijke concurrentie, goede arbeidsomstandigheden voor iedereen en sociale voorzieningen voor wie dat echt nodig heeft. De Inspectie SZW legt de focus op de aanpak van bedrijven en instellingen - en de personen die daar achter zitten - die stelselmatig de regels overtreden

1.3.1 Notoire overtreders

Notoire overtreders zijn bedrijven of instanties die herhaald overtredingen begaan. De Inspectie SZW heeft met de Wet aanscherping handhaving en sanctionering SZW-wetgeving instrumenten om notoire overtreders stevig aan te pakken en kan ze zwaardere sancties opleggen.

Belangrijke onderdelen van de wet zijn:

- hogere boetes
- hogere straffen bij herhaalde overtreding
- preventieve stillegging van werkzaamheden (bij recidive)

Naast deze mogelijkheden zet de Inspectie ook strafrechtelijke onderzoeken in om notoire overtreders aan te pakken.

2015

In 2015 legt de Inspectie de focus op de aanpak van notoire overtreders en schijnconstructies. De Inspectie zet zwaar in op het herinspecteren van bedrijven waar in de afgelopen periode een (ernstige) overtreding is geconstateerd. De Inspectie zal ook herinspecties uitvoeren bij ongevalsonderzoeken waarbij een boete is opgelegd en bij klachtonderzoeken die gegrond zijn verklaard.

1.3.2 Misstanden

Misstanden zijn ernstige overtredingen van wetten of regels waardoor werknemers of andere personen onaanvaardbare risico's lopen. Of die de overheid op een grove manier benadelen of het rechtsgevoel in de samenleving schenden.

2015

In 2015 legt de Inspectie de focus op werkgevers die de regels bewust omzeilen en ernstige overtredingen begaan. Ze besteedt aandacht aan (nieuwe) complexe fenomenen, schijnconstructies en zwaardere overtredingen.

1.4 Vormen van toezicht

Eén van de uitgangspunten van de Inspectie SZW is dat burgers, bedrijven en instanties zelf verantwoordelijk zijn voor het naleven van wet- en regelgeving. Doen zij dat niet? Dan is het de taak van de Inspectie om die burger, dat bedrijf of die instantie weer op het goede spoor te zetten. Daarvoor heeft de Inspectie een groot aantal middelen tot haar beschikking. Bekend is vooral het inspecteren en het reageren, maar dat zijn slechts twee voorbeelden. Telkens weegt de Inspectie af welk middel het snelste en beste resultaat geeft.

1.4.1 Repressief toezicht

Bij regelovertreding kan de Inspectie SZW via bestuursrechtelijke handhaving optreden. De Inspectie SZW zet onder het gezag van het Openbaar Ministerie strafrechtelijke handhaving in bij de aanpak van strafbare feiten. Strafvorderlijke bevoegdheden zijn noodzakelijk om constructies te ontrafelen, strafbare feiten zichtbaar te maken en te bewijzen, faciliteerders van overtredingen in beeld te krijgen en overtreders financieel aan te pakken.

1.4.2 Systeemtoezicht, metatoezicht

Met systeemtoezicht beoordeelt de Inspectie de opzet, het bereik en de werking van zelfregulerende systemen. De Inspectie zet systeemtoezicht onder andere in bij bedrijven die onder de Brzo-wetgeving vallen.

1.4.3 Nalevingscommunicatie

Nalevingscommunicatie werkt op drie niveaus:

- communicatie over de aanpak en prioriteiten van de Inspectie SZW, via eigen kanalen of media
- communicatie over wet- en regelgeving en over de instrumenten die de Inspectie inzet
- communicatie als instrument om gedrag te veranderen, in combinatie met andere instrumenten

1.4.4 Druk zetten via ketens

Bij druk zetten via ketens richt de Inspectie zich niet op de bedrijven die onder toezicht staan, maar op hun omgeving. Die omgeving bestaat uit andere bedrijven en instanties die een (hiërarchische) keten vormen met het bedrijf. Dat kan dus een gemeente zijn, een opdrachtgever of de hoofdaannemer die bedrijven inhuurt, of een bedrijf met piekarbeid dat zaken doet met een uitzendbureau. Maar ook werknemers van het bedrijf maken deel uit van een keten en kunnen – eventueel georganiseerd via vakbonden – druk uitoefenen op de werkgever. Bijvoorbeeld om arbeidsomstandigheden te verbeteren. Deze vorm van toezicht werkt met name in sectoren waar beroepseer belangrijk is en waar de brancheorganisatie een actieve rol speelt.

1.4.5 Systeemgericht toezicht

Bij dit type toezicht oordeelt de Inspectie in hoeverre partijen effectief bijdragen aan bepaalde kabinetsdoelen met hun gezamenlijke uitvoering. Het stelseltoezicht past de Inspectie SZW toe op het stelsel van sociale zekerheid als ook op het stelsel van certificaatsystemen bij het domein arbeidsomstandigheden.

1.4.6 Inzet recidive-instrumentarium

Sinds 2013 beschikt de Inspectie over een specifiek recidive-instrumentarium dat ze kan inzetten om bedrijven die bij herhaling de wet overtreden effectief aan te pakken. De Inspectie SZW zal bij bedrijven die tijdens de eerste inspectie niet op orde blijken te zijn, terugkomen en een herinspectie uitvoeren. Ze zal hiermee doorgaan, waar nodig met steeds zwaardere handhavingsinstrumenten. Door inzet van deze nieuwe mogelijkheden zal in de Inspectie de komende tijd meer inspectiecapaciteit inzetten op herinspecties bij bedrijven waarvan eerder is geconstateerd dat zij de arbeidswetten hadden overtreden.

1.5 Meerjarenplan 2015-2018 en programmering 2015

De Inspectie SZW heeft een Meerjarenplan 2015-2018. Daarin staat op hoofdlijnen de koers en richting voor de komende jaren. De Inspectie heeft daarvoor een risicoanalyse en een omgevingsanalyse uitgevoerd. Ze heeft deze twee analyses doorvertaald naar de programmering voor de komende jaren. In de komende hoofdstukken staat welke risico's de inspectie ziet en welke programma's de inspectie de komende jaren uitvoert. Deze programma's variëren in duur en de mix van in te zetten interventies omdat de problematiek per programma verschilt.

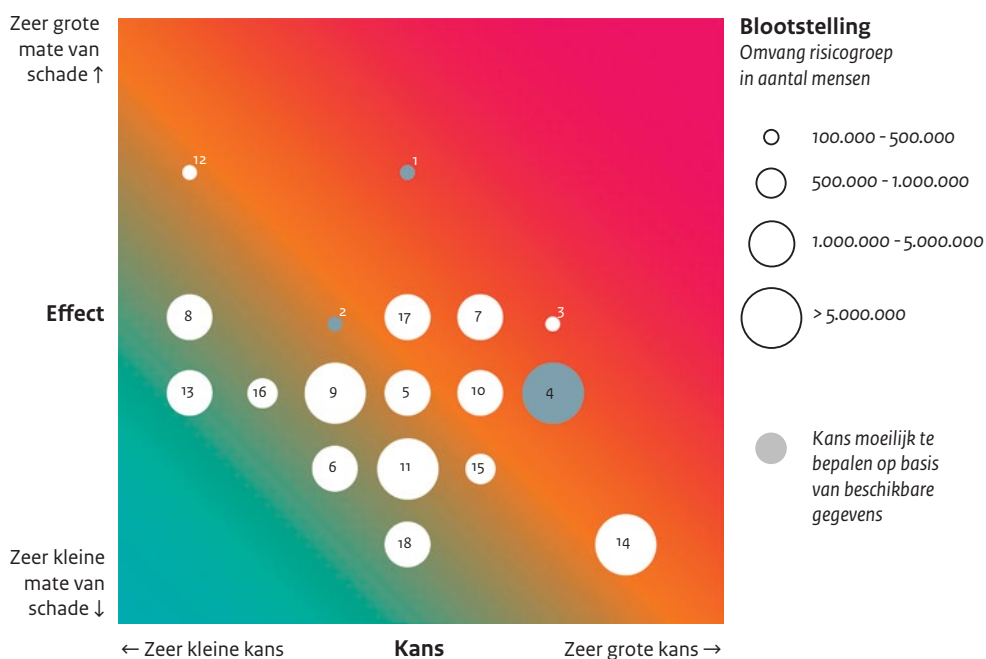
Per programma staat beschreven welke risico's de Inspectie ziet, welke aanpak de Inspectie inzet en welke activiteiten de Inspectie specifiek in 2015 uitvoert.

2. Risico's

De Inspectie SZW heeft een nieuwe inspectiebrede risicoanalyse uitgevoerd om te bepalen waar de hoogste risico's zijn op het gebied van gezond, eerlijk en veilig werken en bestaanszekerheid voor iedereen. Deze risicoanalyse is de basis voor de Inspectie om capaciteit gericht in te zetten.

Uitkomsten risicoanalyse

De resultaten van de risicoanalyse zijn weergegeven in onderstaand risicodiagram. Hierin staan risicothema's, die elk bestaan uit verschillende risico's.

1 Arbeidsuitbuiting	10 Overbelasting als gevolg van werkduur
2 Onderbetaling	11 Onveiligheid op de werkplek
3 Illegale tewerkstelling	12 Zware ongevallen
4 Schending rechtspositie werknemers	13 Onveilig ontwerp arbeidsmiddelen
5 Fysieke overbelasting	14 Onvoldoende Arbozorg
6 Ongezonde fysische werkomgeving	15 Ineffectieve re-integratie
7 Gezondheidsschade door blootstelling aan gevaarlijke stoffen	16 Onvoldoende inkomensbescherming
8 Gezondheidsschade door blootstelling aan biologische agentia	17 Onvoldoende naleving sociale zekerheidswetten
9 Psychosociale en cognitieve overbelasting	18 Niet optimaal functioneren sociale zekerheidsstelsel

Voor ieder risicothema is de blootstelling, de kans en het effect af te lezen. Horizontaal staat de kans weergegeven en verticaal het effect. De grootte van het bolletje toont de potentiële groep blootgestelde mensen. Hoe groter het bolletje, des te groter de blootgestelde groep. Voor sommige risico's is onvoldoende informatie aanwezig om een betrouwbare schatting van kans en/of effect te geven. In dat geval is het bolletje grijs in plaats van wit.

Ernst van de risicothema's

De ernst van een risico(thema) is afhankelijk van de waarde van kans x effect. Hoe hoger de score op kans x effect, des te hoger het risico. Dit betekent dat rechtsboven in het risicodiagram de hoogste risico's staan (rood) en linksonder de laagste risico's (groen), met een geleidelijk verloop van hoog naar laag.

Een beschrijving van de risicothema's is te vinden in Bijlage 1.

3. Programmering

De werkzaamheden van de Inspectie vallen uiteen in drie categorieën.

Programma's

De Inspectie kiest de programma's op basis van risicoanalyse en omgevingsanalyse. Welke risico's doen zich voor op het gebied van eerlijk werken, gezond en veilig werken en bestaanszekerheid? En welke rol heeft de Inspectie SZW bij de aanpak van die risico's? Per programma zet de Inspectie een mix van toezichtinstrumenten en opsporingsonderzoeken in om de risico's zo effectief mogelijk aan te pakken. De programma's variëren in duur, fasering en de mate waarin verschillende toezichtinstrumenten ingezet worden.

Onderzoek naar aanleiding van meldingen, signalen en verzoeken

De Inspectie SZW heeft één centraal meldpunt waar elke burger, werknemer of instantie meldingen kan doen.

Bij dit meldpunt komen meldingen binnen van ongevallen, klachten en signalen over arbeidsomstandigheden en signalen van vermoedelijke illegale arbeid, fraude of andere overtredingen binnen het sociale domein. De Inspectie reserveert een deel van haar capaciteit voor het onderzoeken van die meldingen.

Het gaat om:

- wettelijke taken (bijvoorbeeld ongevalsonderzoek en verantwoordingsgericht onderzoek naar de bedrijfsvoering van UWV en SVB)
- opsporingsonderzoeken naar aanleiding van meldingen
- overige meldingen (klachten over arbeidsomstandigheden, meldingen arbeidsmarktfraude);
- signalen en signalelementen: arbo- en arbeidsmarktfracudemitors; overige strategische signalen

De frontoffice geeft ook meldingen en signalen over fraude rondom werk en inkomen door aan ketenpartners, zoals UWV en de SVB.

Activiteiten voor derden

De Inspectie is door het ministerie van VWS aangewezen als bijzondere opsporingsdienst voor het verrichten van onderzoek naar pgb- en declaratiefraude.

3.1 Programma's

De Inspectie kent drie soorten programma's.

- Themagerichte programma's: aanpakken die gericht zijn op individuele risico's
- Sectorgerichte programma's: aanpakken die gericht zijn op risico's binnen een sector
- Sectorgerichte programma's Werk en Inkomen: aanpakken die gericht zijn op risico's binnen het stelsel van Werk en Inkomen

Wanneer veel (hoge) risico's binnen één sector voorkomen kiest de Inspectie meestal voor een sectorgericht programma. Wanneer risico's voorkomen in verschillende sectoren kiest de Inspectie meestal voor een themagericht programma.

Per programma zet de Inspectie een mix van toezichtinstrumenten en opsporingsonderzoeken in om de risico's zo effectief mogelijk aan te pakken. Hierbij speelt mee hoe maatschappelijke partijen, zoals brancheverenigingen, zijn georganiseerd en hoeveel invloed zij (kunnen) hebben bij de aanpak van risico's.

3.1.1 Themagerichte programma's

Arbeidsuitbuiting

Arbeidsuitbuiting is te typeren als een moderne vorm van slavernij waarbij misbruik wordt gemaakt van de afhankelijke positie van de werknemer. Het is de taak van de Inspectie om die werknemer te beschermen tegen deze praktijken.

Arbeidsuitbuiting is vaak een combinatie van excessen op het terrein van arbeidsomstandigheden, loon en illegale tewerkstelling.

Risico's

Illegale tewerkstelling, onderbetaling, te lange werktijden en onvoldoende arbozorg zijn allemaal risico's die voortvloeien uit arbeidsuitbuiting.

2015

De Inspectie heeft in 2014 een nieuw programma opgesteld voor het signaleren van arbeidsuitbuiting en het ontwikkelen van een meerjarige, geïntegreerde aanpak van arbeidsuitbuiting. Er wordt een visie ontwikkeld op de signalering en aanpak van arbeidsuitbuiting. Analyse en onderzoek maken duidelijk bij welke doelgroepen arbeidsuitbuiting het meest voorkomt.

Met het Functioneel Parket van het Openbaar Ministerie maakt de Inspectie afspraken over de opsporing van arbeidsuitbuiting. Samenwerking met politie en andere (inter)nationale partijen is essentieel in de bestrijding van arbeidsuitbuiting en wordt steeds intensiever. Communicatie moet ervoor zorgen dat werkgevers en werknemers beter op de hoogte zijn van de rechten en plichten die zij hebben. Daarnaast worden opsporingsonderzoeken uitgevoerd in ernstige zaken.

De Inspectie voert analyses uit die zorgen voor een scherpere focus bij de bestrijding van arbeidsuitbuiting en doet opsporingsonderzoeken.

Arbozorg

Arbozorg is een stelsel van kernbepalingen en randvoorwaarden die zorgen voor een veilige en gezonde werkplek. Toepassing in de praktijk op de werkvloer is uiteraard essentieel voor de effectiviteit. Arbozorg heeft betrekking op ruim 7 miljoen werknemers. De Inspectie constateert dat meerdere onderdelen van de wettelijke verplichtingen slecht worden nageleefd.

Risico's

De Inspectie ziet vooral het risico dat slechte werkmethoden en -processen, onjuiste arbeidsmiddelen en niet-onderkende gevaarlijke werksituaties blijven bestaan omdat arbozorg niet goed wordt toegepast. Dat kan leiden tot op arbeidsuitval door ongelukken, arbeidsgerelateerde ziektes en arbeidsongeschiktheid.

2015

De Inspectie zet, na een pilotperiode, bel-inspecties in om bedrijven te bevragen naar de preventiemedewerker en de RI&E. Heeft een bedrijf geen preventiemedewerker en/of RI&E, dan benadert de Inspectie het bedrijf verder. Bedrijven die kernbepalingen van de arbozorg niet nakomen krijgen een herinspectie. De Inspectie checkt een reeks grote bedrijven op de (uitvoering van) arbozorg. Ook voert zij een pilot uit onder startende bedrijven, in samenwerking met KvK's en ondernemersplatforms. Veel kleinere, startende bedrijven weten namelijk weinig over arboverplichtingen.

Asbest

In de periode van 1969 tot 2028 zullen rond de 330.000 mensen zijn blootgesteld aan de stof asbest. In deze periode zullen er in totaal 64.500 direct aan asbest gerelateerde sterfgevallen plaatsvinden. Op dit moment lopen 41.000 werknemers de kans op blootstelling aan asbest.

Risico's

Het grootste risico wordt gevormd door de blootstelling aan asbestvezels van werknemers, omwonenden en bezoekers. Daarnaast is er het risico op valgevaar bij asbestverwijderingsbedrijven. Deze bedrijven worden de komende jaren vaker ingezet bij de verwijdering van asbestcementdaken, die per 2024 verboden worden.

2015

De Inspectie handhaaft in 2015 op naleving van de nieuwe grenswaarden voor de verschillende asbest-categorieën. Daarbij ligt de nadruk op niet-nalevers en notoire overtreders (malafide saneringszaken). Ook zet zij in op herinspecties bij malafide bedrijven. De Inspectie zet strafvorderlijke bevoegdheden gericht in bij de aanpak van notoire overtreders en misstanden en bij de bestrijding van constructies. De Inspectie onderzoekt daarnaast de toepassing van sancties door certificerende instanties en hun klachtenafhandeling. Ook onderzoekt zij mogelijke mutaties in de bedrijfsstructuur van saneringsbedrijven.

De Inspectie gaat samenwerken met de Brandweer Nederland, om veilig werken met asbest bij de corpsen te bevorderen.

Tot slot blijft de Inspectie met de asbestsector communiceren over veilig werken, goede én slechte voorbeelden en inspectieresultaten.

Certificatie

Certificatie is geen sector, maar een instrumentarium. Als het goed wordt toegepast, geeft het vertrouwen dat extra risicovolle objecten, persoonlijke arbeidsuitoefening en werkprocessen voldoen aan de kwaliteitseisen die ervoor gelden. De minister van SZW is verantwoordelijk voor wettelijke certificatie op 23 werkvelden van arbeidsomstandigheden, rond de 30 certificerende- en keurende instellingen en rond de 80 certificatieaanwijzingen.

Risico's

Het belangrijkste risico is het gevaar dat er onterecht vertrouwen is in de werking van de certificatie. Hierdoor kunnen risicovolle arbeidsprocessen en producten onterecht als veilig worden beschouwd.

2015

De accenten van de inspectie-inzet in 2015 liggen bij nadere risicoanalyses op meerdere werkvelden. Op basis daarvan ontwikkelt de Inspectie een meerjarenstrategie en een aantal stelselonderzoeken. Ook zijn inspecties aan de orde op specifieke risicogebieden zoals duikarbeid en drukapparatuur, naast de uitvoering van wettelijke taken zoals het jaarverantwoordingonderzoek.

Fraude en misbruik van regelingen en voorzieningen

Frauderen met sociale uitkeringen tast het financieel en maatschappelijk draagvlak voor sociale voorzieningen aan. Voorkomen moet worden dat mensen ten onrechte een uitkering ontvangen en als dat al het geval is moet dit zo snel mogelijk worden hersteld.

Uit concurrentieoverwegingen (creëren van gelijk speelveld) moet verdringing worden voorkomen, waardoor er voor uitkeringsgerechtigden meer mogelijkheden ontstaan om aan de slag te komen. Hierin ligt ook de relatie tussen uitkeringsverstrekking en het functioneren van de arbeidsmarkt.

Risico's

Uitkeringsfraude, illegale tewerkstelling en onderbetaling zijn hoog scorende risico's die toeleiding naar en het goed werken van de arbeidsmarkt kunnen belemmeren.

2015

In 2015 zal de Inspectie

- in het kader van niet-naleving sociale zekerheidswetten onderzoek doen naar de naleving van de inspanningsplicht. De urgentie van dit onderwerp is toegenomen door de WWB-maatregelen die per 1 januari 2015 worden ingevoerd (wetsvoorstel wijziging van de Wet werk en bijstand en enkele andere sociale zekerheidswetten, rijksoverheid.nl). Deze hebben ondermeer als doel de uniformiteit van de uitvoering van de arbeidsplicht door gemeenten te vergroten;
- in het kader van misbruik kennismigranten inspecties uitvoeren bij werkgevers waar buitenlandse studenten werken en rapporten van bevindingen opstellen ten behoeve van de IND;
- in het kader van misbruik studentenregeling inspecties uitvoeren bij werkgevers waar buitenlandse studenten werken en voorlichting geven aan onderwijsinstellingen. De Inspectie zet strafvorderlijke bevoegdheden gericht in bij de aanpak van notoire overtreeders en misstanden en bij de bestrijding van constructies.

Naast dit programma heeft de Inspectie in 2013 uitvoering gegeven aan twee zogenaamde businesscases. In één businesscase werkt de Inspectie nauw samen met het UWV om gefingeerde dienstverbanden op te sporen, waarmee onder andere uitkeringsfraude gepleegd wordt. Deze businesscase loopt door tot en met 2017, de prestaties worden jaarlijks beoordeeld.

In de andere businesscase spant de Inspectie zich in om met gebruikmaking van signalen van onder andere het UWV grootschalige frauduleuze constructies op te sporen en strafrechtelijk te doen vervolgen. Bij deze constructies kan het gaan om diverse vormen van fraude zoals uitkerings- of premiefraude. Deze businesscase heeft voor 2014 het karakter van een pilot. Hierna wordt beoordeeld of de opbrengsten het voortzetten van de pilot rechtvaardigen.

De uitkomsten worden ook gezien op input voor het bovenstaande programma.

Gevaarlijke stoffen

In Nederland wordt bij één op de drie bedrijven gewerkt met gevaarlijke stoffen. Dat varieert van bedrijven die incidenteel met een enkele gevaarlijke stof werken tot bedrijven die voortdurend met veel verschillende gevaarlijke stoffen werken.

Risico's

RIVM schat dat jaarlijks tot ongeveer 1.200 personen overlijden door blootstelling aan gevaarlijke stoffen tijdens het werk en dat dit leidt tot ongeveer 40.000 DALY's: Disability-Adjusted Life-Years.

Een recent onderzoek van TNO toont aan dat van de bedrijven die met gevaarlijke stoffen werken maximaal 20% kan aantonen dat zij doeltreffende beschermingsmaatregelen hebben genomen.

2015

In 2015 past de Inspectie een scala aan interventies toe. Hierbij speelt samenwerking met brancheorganisaties een belangrijke rol, vooral in de sectoren ACFKR, Zorg, Landbouw en Metaal en bij hoogrisicobedrijven.

In deze sector werkt de Inspectie op ketenniveau nauw samen met inspecties ILT en NVWA. Verder werkt de Inspectie in 2015 aan integratie van de zorg voor beheersing van gevaarlijke stoffen in de andere sector- en bedrijfsgerichte inspectieaanpakken.

Ioniserende straling, Kernenergiewet

Er zijn in Nederland ongeveer 3.500 bedrijven die met één of meerdere stralingsbronnen werken. Er werken ongeveer 40.000 personen met deze bronnen. Zij kunnen daardoor beroepsmatig blootgesteld worden aan een gevaarlijke dosis straling.

Risico's

Deze sector kent vooral het risico van te grote blootstelling van werknemers aan ioniserende straling, wat kankerverwekkend kan zijn.

2015

De Inspectie voert (her)inspecties uit bij:

- organisaties met een complexvergunning
- nucleaire instellingen
- bedrijven die 'niet-destructief' onderzoek doen met sterke stralingsbronnen
- dierenartsen met mobiele röntgenapparatuur
- bedrijven in bezit van analyseapparaten met stralingsbronnen

Markttoezicht

Het belangrijkste kenmerk van markttoezicht is de inspectiezorg voor levering van veilige arbeidsmiddelen, -processen en overige producten volgens Europees geldende normen die de veiligheid en gezondheid van werknemers die ermee werken borgen.

Risico's

De Inspectie onderkent vooral het risico op arbeidsgerelateerde ongelukken door niet onderkende, onveilige productiemiddelen- en processen, persoonlijke beschermingsmiddelen bij arbeid en (tussen) producten.

2015

De Inspectie werkt op dit moment een nieuwe strategie voor haar markttoezicht uit. Voor 2015 en volgende jaren ligt daarbij de nadruk op de vinger aan de pols houden en monitoren op belangrijke risicoterrijnen, door inspecties en ketendruk/-communicatie. Europese verplichtingen en samenwerking met Douane, NVWA en het Markttoezichthoudersberaad vormen het centrale kader voor deze strategie en het activiteitenplan.

In 2015 stelt de Inspectie het activiteitenplan voor de komende jaren vast. Ook zorgt de Inspectie dat inspecties en (keten)nalevingscommunicatie toezien op naleving van een aantal Europese productierichtlijnen. De Inspectie stemt de toezicht- en inspectieverdeling nauw af met haar programma Certificatie.

Psychosociale arbeidsbelasting (psa)

Psa is een verzamelbegrip voor arbeidsrisico's, die kunnen leiden tot gezondheidsklachten met een psychosociale oorzaak en arbeidsuitval. Te hoge werkdruk, agressie en geweld, pesten, seksuele intimidatie en discriminatie zijn factoren die stress veroorzaken. Potentieel gaat het om meer dan zeven miljoen werknemers, waarbij een dergelijk risico kan spelen. Een derde van het werkgerelateerde ziekteverzuim heeft te maken met psa.

Risico's

Er is kans op gezondheidsschade bij 3% van alle werknemers. Momenteel zijn er ruim 184.000 werknemers met feitelijke gezondheidsschade door psa. Jaarlijks overlijden er ongeveer 9 werknemers als gevolg van psa.

De Inspectie werkt in overleg met beleidsmakers, maatschappelijke organisaties en uitvoerders in het stelsel van werk en inkomen een programmaplan uit voor 2015 en later.

Dit doet ze op basis van:

- analyses van het voorkomen van psa in diverse sectoren en bedrijven
- een verkenning van informatie over dienstverlening aan uitkeringsgerechtigden met psychische problematiek
- een analyse van de aanknopingspunten die de wetgeving voor handhaving en toezicht op deze onderwerpen biedt.

2015

In 2015 start de Inspectie met inspecties en andere interventies op basis van deze eerste analyses.

Schijnconstructies en naleving cao's

Bij een schijnconstructie wijkt de feitelijke situatie (wat gebeurt er echt) af van de voorgespiegelde situatie (wat moet de overheid denken dat er gebeurt). Werknemers en/of de overheid worden hierdoor structureel benadeeld en dit leidt tot oneerlijke concurrentie tussen werkgevers. Schijnconstructies komen voor in alle sectoren, in allerlei verschijningsvormen.

Risico's

Het gebruik van schijnconstructies brengt een aantal andere risico's met zich mee: illegale tewerkstelling, onderbetaling, gefingeerde dienstverbanden, migratiefraude, fiscale fraude, arbeidsuitbuiting, te lange werktijden en onvoldoende arbozorg.

2015

De inspectieaanpak van schijnconstructies is geïntensiveerd op basis van het actieplan voor de bestrijding van schijnconstructies dat tegelijk met het sociaal akkoord is aangeboden aan de Tweede Kamer.

De aanpak van schijnconstructies kent meerdere sporen: (inter)nationale samenwerking, aanpassing van wet- en regelgeving en het uitvoeren van inspecties en opsporingsonderzoeken moeten samen zorgen voor zichtbare afname van schijnconstructies. Verder wordt er een interventieteam opgericht waarin de Inspectie onder meer samenwerkt met de Belastingdienst, UWV en de IND. Met deze aanpak signaleert zij ook nieuwe constructies.

De Inspectie ondersteunt ook onderzoek naar de niet-naleving van cao-afspraken. De Inspectie kan op verzoek van sociale partners (werknemers- en werkgeversorganisaties) onderzoek doen naar de naleving van cao's. Met de bevindingen die uit die onderzoeken voortvloeien, kunnen de sociale partners de werkgevers aanpakken die zich niet houden aan cao-afspraken.

De Inspectie bepaalt haar focus binnen dit programma op basis van risicoanalyses.

Er worden inspecties en opsporingsonderzoeken uitgevoerd. Medio 2014 doet de inspectie onderzoek op welke specifieke sectoren die interventies gericht zullen zijn. Verder ondersteunt de Inspectie onderzoeken waarmee sociale partners werkgevers kunnen aanpakken die cao-afspraken niet nakomen.

3.1.2 Sectorgerichte programma's

Afvalbranche

Dit programma loopt in 2015 af. In 2015 volgt een reeks herinspecties, op basis van eerdere inspectieresultaten.

Bouw

Risico's

De grootste risico's in de bouw liggen op het gebied van arbeidsveiligheid (valgevaar, onveilige werkplek, onjuist gebruik persoonsbeschermende middelen), gevaarlijke stoffen (onder meer asbest, kwartsstof, dieselmotoremissie, houtstof, nanodeeltjes), fysieke overbelasting, illegale tewerkstelling, onderbetaling en arbeidsuitbuiting.

2015

In 2015 controleert de Inspectie de fysieke belasting bij de 15 zwaarste beroepen in de bouw. Daarnaast inspecteert zij gericht op arbeidsveiligheid, arbozorg en gevaarlijke stoffen, illegale tewerkstelling, onderbetaling en arbeidsuitbuiting. De Inspectie bezoekt opdrachtgevers in de bouw om te bepalen of zij de arbozorg op de bouwplaats goed hebben geregeld. Overtreders uit eerdere jaren krijgen een herinspectie.

Chemie

Risico's

De Inspectie onderkent vooral risico's als blootstelling aan gevaarlijke stoffen, zware ongevallen, fysieke overbelasting, een ongezonde fysische werkomgeving en onveilige werkplekken.

De Inspectie streeft in 2015 en verder naar een verdere integratie en synergie van inspectieactiviteiten in de sector Chemie, op basis van een in 2014 uit te werken ontwikkelstrategie en -traject. Deze herpositionering van de totale inspectiezorg binnen de sector Chemie zal zorgen voor verschuivingen in de aanpak van inspecties, herinspecties, nalevingscommunicatie en ketendruk.

2015

Met die kennis blijft de Inspectie in 2015 voornamelijk reguliere inspecties uitvoeren in alle deelsectoren op de risicovolle veiligheids- en gezondheidsaspecten, proces- en systeemaanpakken bekijken en de Brzo- en ARIE-bedrijven controleren. Handhaving op niet willende bedrijven en notoire overtreders en handhavingscommunicatie is nadrukkelijk aan de orde.

Detailhandel

Risico's

In delen van de detailhandelssector is sprake van hoge risico's op het terrein arbeidsverhoudingen. Het gaat om onderbetaling, illegale arbeid en arbeidsuitbuiting.

2015

In 2015 voert de Inspectie een mix van toezichtinterventies uit, waaronder inspecties in diverse branches van de detailhandel en de inzet van een communicatieaanpak. De Inspectie controleert op naleving van de arbeidswetgeving waarbij overtreders een herinspectie krijgen. Waar nodig start ze opsporingsonderzoeken.

Grond-, Weg- en Waterbouw

Risico's

De Inspectie ziet in deze sector vooral de risico's van ongezonde fysische werkomgevingen en inrichting van de arbeidsplaats, fysieke overbelasting, gevaarlijke stoffen (inclusief explosiegevaar), elektrocutiegevaar, onderbetaling en uitbuiting.

2015

De Inspectie voert (her)inspecties uit op het voorkomen van aanrijdgevaar in de wegwerkvlakken. Ook eist ze gerichte aandacht bij de opdrachtgevers. Daarnaast wordt er gecontroleerd op onderbetaling en uitbuiting. De Inspectie werkt samen met ILT als die controleert op het voorkomen van aanrijdgevaar bij Railinfra/spoor. Ook zet de Inspectie druk op onvoldoende presterende gecertificeerde bedrijven die zich bezig houden met het opruimen van explosieven op (voorgenomen) werklocaties.

Verder pakt de Inspectie zaken aan rondom verontreinigde grond, waarbij ze handhaaft op overtreders. De Inspectie blijft zich inzetten om bij de opdrachtgevers, inclusief gemeenten, indringend concrete aandacht en zorg te eisen voor hun verantwoordelijkheid bij de voorbereidingen voor GWW-projecten. Bijvoorbeeld het veilig opleveren van projectgrond – gevrijwaard van explosieven – en sturing op arbo-aspecten in het opdrachtverleningstraject.

Horeca

Risico's

Naast illegale tewerkstelling, onderbetaling en arbeidsuitbuiting bestaat in de horeca het risico van onvoldoende arbobeleid en van overbelasting door te lange werktijden van jongeren.

2015

De aanpak van notoire overtreders loopt door in 2015. Gedragsverandering staat daarbij voorop. Daarvoor zet de Inspectie onder meer nalevingscommunicatie in.

Hout-, Timmer- en Meubelindustrie

In 2015 rondt de Inspectie dit programma af met de oplevering van twee evaluatierapporten over de interventies in de afgelopen jaren. De Inspectie beziet op basis daarvan of er reden is voor een vervolg van haar inspectieoptreden.

Intermediairs

Risico's

De sector kent veel malafide intermediairs die zich schuldig maken aan illegale tewerkstelling, te lange werktijden, onderbetaling, gefingeerde dienstverbanden, arbeidsuitbuiting en belastingontduiking.

2015

Sinds 2012 heeft de Inspectie een gerichte aanpak om het aantal malafide intermediairs terug te dringen. Dit gebeurt enerzijds met het interventieteam Aanpak Malafide Uitzendbureaus (AMU) en anderzijds met het project intermediairs. Om het aantal malafide intermediairs verder terug te dringen werkt de Inspectie samen met publieke partijen als UWV, de Belastingdienst, gemeenten, politie en waar nodig het Openbaar Ministerie maar ook met private partijen als SNCU en SNA. Verder wordt nalevingscommunicatie ingezet. Op 12 mei 2014 is de voortgangsbrief over AMU naar de Tweede Kamer gestuurd. Hieruit volgen nog verdere acties door zowel de uitzendsector als de overheid om het keurmerk van de sector (SNA-certificaat) te verbeteren. De Inspectie SZW handhaaft bijvoorbeeld actiever op basis van duidelijke signalen van SNA. De informatie-uitwisseling wordt verbeterd en er wordt een analyse uitgevoerd naar verschillen tussen gecertificeerde en niet-gecertificeerde bureaus. Zowel binnen het interventieteam als binnen dit project controleert de Inspectie intermediairs op naleving van de Wav, WML, ATW en Waadi. Waar nodig start ze opsporingsonderzoeken. De focus zal liggen op doorstarters, faillissementsfraudeurs en op feitelijke leidinggevenden.

Land- en Tuinbouw

Risico's

Risico's in deze sector zijn overbelasting door te lange werktijden voor jongeren, werkgevers die zich niet houden aan de wettelijke arbozorgverplichtingen, fysieke overbelasting, blootstelling aan biologische agentia, onveilige werkplekken, werk in een gevaarlijke atmosfeer, illegale tewerkstelling, onderbetaling en arbeidsuitbuiting.

2015

Er worden (her)inspecties uitgevoerd in de glastuinbouw, de paddenstoelenteelt (waaronder champignons), de vollegrondteelt en de akkerbouw. Hierbij besteedt de Inspectie extra aandacht aan de (notoire) overtreders uit voorgaande jaren. De Inspectie zet strafvorderlijke bevoegdheden gericht in bij de aanpak van notoire overtreders en misstanden en bij de bestrijding van constructies.

Daarnaast worden inspecties uitgevoerd bij dienstverleners in de land-, akker- en tuinbouw en bij biogasinstallaties.

Medio 2014 is gebleken dat de handhaving van vermoedelijke overtredingen problemen geeft. De Inspectie zal hierdoor in 2015 een aangepaste strategie hanteren.

Metaal

Risico's

Op het gebied van arbeidsomstandigheden ziet de Inspectie vooral risico's op het gebied van gevaarlijke stoffen, fysieke overbelasting, geluid, onveilige werkplekken en arbozorg. Op het vlak van de arbeidsmarkt zijn onderbetaling, illegale tewerkstelling en te lange werktijden de voornaamste risico's.

2015

Vanuit de aanpak van de arbeidsmarktproblematiek voert de Inspectie (her)inspecties uit bij scheepswerven tot 2016. Afhankelijk van de inspectieresultaten uit 2014 verbreedt zij deze inspecties naar andere subsectoren. Ook maakt de Inspectie gebruik van nalevings- en handhavingscommunicatie.

Met betrekking tot arbeidsomstandigheden voert de Inspectie een reeks herinspecties uit op risicovolle bedrijven. Ze ontwikkelt een aparte aanpak voor een geselecteerde groep notoire overtreders. De Inspectie zet strafvorderlijke bevoegdheden gericht in bij de aanpak van notoire overtreders en misstanden en bij de bestrijding van constructies.

Ook inspecteert ze bedrijfsscholen, waarbij ze zicht richt op gezonder en veiliger leren werken tijdens het beroepsonderwijs van (meestal) jongeren. De Inspectie combineert dit met een onderwijscampagne voor jongeren in de metaalsector.

Op beide facetten - arbeidsmarktproblematiek en arbeidsomstandigheden - ontwikkelt de Inspectie in 2015 een actieprogramma voor de volgende jaren.

Overheidsdiensten

2015

De Inspectie voert vervolg- en herinspecties uit op het gebied van arbeidsomstandigheden. Dit naar aanleiding van tekortkomingen die de Inspectie geconstateerd heeft bij inspecties in 2014 en eerdere jaren.

Zij doet dit bij politie, justitiële instellingen en de brandweer. Bij de brandweer richt zij zich daarbij onder andere op optreden bij explosie- en instortingsgevaar en aandacht voor arbozorg. Verder verzorgt de Inspectie in 2015 voorlichting met artikelen in vakbladen voor geïnspecteerde sectoren.

Schoonmaak

Risico's

De Inspectie ziet in de schoonmaaksector de volgende risico's: illegale tewerkstelling, premiefraude, werken met gevaarlijke stoffen en nanodeeltjes, hoge werkdruk, fysiek zwaar werk, uitkeringsfraude en arbeidsuitbuiting.

2015

In 2015 worden (notoire) overtreders aangepakt. Het Schoonmaak Interventieteam blijft zich richten op de schoonmaak in de fastfoodsector. De Inspectie werkt daarbij samen met de Belastingdienst, UWV en de brancheorganisaties. De Inspectie kiest daarnaast voor een handhavingsaanpak gericht op de grotere hotelketens.

Voorts kiest de Inspectie met behulp van de inspectieresultaten uit 2014 de deelsectoren waarop in 2015 de nadruk komt te liggen. De Inspectie zet strafvorderlijke bevoegdheden en opsporingsonderzoek in bij de aanpak van notoire overtreders en misstanden en bij de bestrijding van constructies.

Transport en Logistiek

Risico's

De Inspectie ziet in de sector Transport vooral risico's op het gebied van illegale tewerkstelling, onderbetaling, schijnconstructies en arbeidsuitbuiting.

2015

De Inspectie heeft zich de afgelopen jaren gericht op een reeks veelvoorkomende risico's voor de gezonde en veilige arbeidsomstandigheden van werknemers. De Inspectie geeft nu prioriteit aan het bestrijden van overtredingen van arbeidsmarktwetten en de aanpak van arbeidsmarktfraude in deze sector. In vergelijking met eerdere jaren besteedt zij relatief minder aandacht aan arbeidsomstandigheden.

De Inspectie voert een mix van toezichtinterventies uit, waaronder (her-)inspecties en opsporingsonderzoeken (deels met ILT). Daarbij pakt ze schijnconstructies aan en beboet ze notoire overtreders. Op het gebied van arbeidsomstandigheden voert de Inspectie herinspecties uit bij die bedrijven waar ze in 2014 veel misstanden aantroef. Daarbij gaat het vooral om de risico's fysieke belasting en aanrijdgevaar in relatie tot werkdruk en stress (psa). Ook onderhoudt zij contacten met brancheorganisaties over inspectieresultaten.

Vleessector

Het huidige programma loopt in 2015 af. De Inspectie voert in 2015 een aantal herinspecties bij risicovolle bedrijven uit gericht op handhaving. Daarnaast onderzoekt de Inspectie haar mogelijke inzet in de vleessector naar aanleiding van het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid over voedselveiligheid in de vleesketen.

Zorg en Welzijn

Risico's

De Inspectie ziet vooral een risico in ongezonde fysieke werkomgevingen, de aanwezigheid van ioniserende straling, psychosociale aandoeningen (psa) en werkstress, fysieke overbelasting, onvoldoende naleving van wettelijke arbozorgbepalingen, blootstelling aan biologische agentia en overbelasting door te lange werkduur.

2015

De Inspectie voert herinspecties uit bij instellingen op het gebied van verzorging en verpleging, die - soms ernstig - achterblijven met een aanpak van grote risico's. Hier gaat het vooral om de risico's psa, fysieke belasting en biologische agentia. Niet bij centrale koepelorganisaties aangesloten instellingen en nieuwe toetreders tot de zorgmarkt worden hierbij ook geselecteerd.

De Inspectie streeft ook met andere vormen van toezicht naar effectieve interventies. Zo wil de Inspectie afspraken maken met Ambulancezorg Nederland over de typen ambulances die buiten gebruik gesteld worden en over de termijn waarop dit gerealiseerd moet zijn.

De Inspectie werkt samen met de Stichting IZZ, een collectiviteit van werkgevers en werknemers in de zorg. De stichting werkt onder meer aan duurzame inzetbaarheid van zorgwerknemers. Beide instanties kunnen elkaar versterken. Bijvoorbeeld wanneer ze druk zetten op instellingen in de zorgketen, die achterblijven in hun aanpak van onder meer psa, fysieke belasting en biologische agentia.

De Inspectie zal in 2015 de effecten evalueren van haar meerjarige aanpak op het gebied van zorg.

3.1.3 Sectorgerichte programma's Werk en Inkomen

De Inspectie is zich bewust van de grootschalige veranderingen in de beleidsvorming, regievoering en uitvoering door gemeenten als gevolg van de gedecentraliseerde regelgeving in het sociaal domein. Dit complex vergt van gemeenten grote inzet en inspanningen op vele terreinen. De Inspectie neemt deze context bij haar onderzoeken in ogenschouw om te bezien of en hoe deze constellatie tot onverwachte problemen in de uitvoering leidt maar ook tot goede, nieuwe oplossingen aanleiding geeft. Zo kunnen de verschillende partijen - zowel beleid als uitvoering - daarvan verder leren.

De Inspectie zoekt bij de ontwikkeling en uitvoering van haar toezichtonderzoeken functionele samenwerking, waaronder kennisdeling, met UWV, SVB en gemeenten.

Dienstverlening aan jongeren

De Inspectie verricht meerjarig onderzoek naar de dienstverlening aan jongeren.

Doel van het onderzoek is na te gaan of de uitvoering een bijdrage levert aan het vergroten van de kansen voor jongeren op de arbeidsmarkt.

Risico's

De jeugdwerkloosheid onder jongeren is nog steeds hoog. Er is veel aandacht vanuit het kabinet voor deze doelgroep

Gemeenten en UWV spelen een belangrijke rol bij het vergroten van de kansen van jongeren op de arbeidsmarkt. Op dit moment is nog grotendeels onbekend in hoeverre gemeenten en UWV bijdragen aan de vergroting van de kansen voor deze jongeren. De Inspectie zag al eerder risico's, en ziet deze nog, in de sfeer van onvoldoende uitstroom van werklozen met een grote afstand (deels jongeren) tot de arbeidsmarkt en nog onvoldoende samenwerking tussen gemeenten en sectoren uit de sfeer van arbeidsmarkt en werkloosheidsbestrijding.

Maar ook aan de vraagkant is er minder plaats voor kwetsbare groepen. Hierdoor is er het risico van het ontstaan van een dubbele achterstand bij jongeren. De zelfregulering wat betreft de aandacht voor kwetsbare groepen in de uitvoering van de sociale zekerheid en op de arbeidsmarkt is onduidelijk, maar gezien het (financieel) mechanisme in de WWB is volgens de Inspectie de kans groot dat de aandacht in eerste instantie uitgaat naar de meest kansrijke groep jongeren.

2015

De Inspectie zal het programma Dienstverlening aan jongeren in 2015 afronden. Daartoe wordt begin 2015 een nota van bevindingen opgesteld, in april 2015 volgt een programmarapportage met het oordeel van de Inspectie.

Kansen op uitstroom

Nederland kent verschillende technische sectoren en branches waar (tijdelijke) tekorten aan arbeidskrachten voorkomen. Zowel aan de vraagzijde als aan de aanbodkant slaagt het stelsel er onvoldoende in deze, vaak technische, beroepen toegankelijk te krijgen voor mensen met een uitkering. Om deze tekorten op te lossen, doet Nederland een beroep op arbeidskrachten uit het buitenland. Tegelijkertijd staan substantiële groepen mensen in Nederland aan de zijlijn.

Risico's

Het risico is dat, waar Nederland een beroep doet op arbeidskrachten uit het buitenland om functies in vooral technische beroepen gevuld te krijgen, er tegelijkertijd groepen mensen in Nederland aan de zijlijn blijven staan, die - met ondersteuning - wel zouden kunnen uitstromen naar deze beroepen.

2015

De Inspectie rondt het onderzoek 'Kansen op uitstroom' in 2015 af met een nota van bevindingen en een programmarapportage. De programmarapportage wordt in mei 2015 opgeleverd.

Klantenenquête Werk en Inkomen

Met een klantenenquête onder uitkeringsgerechtigden wil de Inspectie aanvullend op resultaten van onderzoek kunnen inzoomen op de positie en omstandigheden van uitkeringsgerechtigden. Thema's die jaarlijks in de enquête terugkomen zijn bijvoorbeeld: handhaving, re-integratie, digitalisering en zelfredzaamheid.

Het doel van de klantenenquête is de effectiviteit van programmarapportages van de Inspectie te vergroten. De enquête biedt inzicht in het functioneren van belangrijke onderdelen van het stelsel van werk en inkomen. Als nevendoeel kan de enquête input leveren voor signalering en bijdragen aan risicoanalyse. Afzonderlijk onderdeel van de klantenenquête Werk en Inkomen is de 'monitoring van mensen uit de doelgroep Participatie'.

Risico's

Potentiële en feitelijke risico's in de uitvoering van sociale zekerheidsregelingen worden ook zichtbaar in de beleving en het perspectief van uitkeringsgerechtigden. Ervaringen van deze groeperingen dragen met andersoortige onderzoeken, bij aan een onderbouwd beeld van de werking van het stelsel, waardoor doelgerichter vanuit beleid, uitvoeringsinstanties, gemeenten en het toezicht aan optimalisering kan worden gewerkt.

2015

Halverwege 2015 begint de Inspectie met de werkzaamheden voor de klantenenquête werk en inkomen over 2015. Rapportage over de resultaten van de monitoring doelgroep participatie zal in augustus 2015 plaatsvinden.

Kwaliteit bestuurlijke informatie gemeenten

Gemeenten hebben informatie nodig over de uitvoering van het sociaal domein of onderdelen daarvan, waarmee zij kunnen nagaan of doelen worden bereikt, bijstelling van de uitvoering noodzakelijk is en/of (uitvoerings-)beleid moet worden aangepast. Deze informatie wordt gevat onder de term 'bestuurlijke informatie'.

Risico's

Gebrekkige kwaliteit van bestuurlijke informatie bij gemeenten heeft als risico dat gemeenten sturen op basis van verkeerde informatie. Dat heeft nadelige invloed op een doeltreffende uitvoering van ondermeer de WWB. Met de invoering van de Participatiewet in 2015 krijgen gemeenten een nog belangrijkere rol binnen het sociale domein. Als de bestuurlijke informatie dan niet op orde is, bestaat het risico dat een doeltreffende uitvoering op een breder terrein wordt belemmerd.

2015

Met haar vervolgonderzoeken biedt de Inspectie inzicht in uitvoering en werking van belangrijke aspecten van de bestuurlijke informatie binnen gemeenten. Het onderzoek resulteert in 2016 in een nota van bevindingen en een programmarapportage.

Onderzoek naar aanleiding van het referentiekader wijzigingswet SUWI (werkgeversdienstverlening)

Het referentiekader wijzigingswet SUWI 2012 (Wet van 21 mei 2012 tot wijziging van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen) bevat verschillende thema's waarnaar de Inspectie onderzoek doet.

Risico's

De Inspectie onderkent als risico de ingrijpende veranderingstrajecten waar gemeenten en UWV in 2014 mee te maken hebben door onder meer de invoering van de Participatiewet. Onderdeel daarvan is de effectieve match tussen arbeidsvraag en arbeidsaanbod. Het belang hiervan is toegenomen doordat in

het bestuursakkoord is afgesproken dat werkgevers, naast reguliere werkzoekenden, 100.000 mensen met een arbeidsbeperking aan zullen nemen in de periode tot 2026. De overheid stelt zich tot 2026 garant voor 25.000 extra banen.

2015

De Inspectie levert in februari 2015 een programmarapportage op over de gecoördineerde aanpak werkgeversdiensten. Als vervolg hierop start in maart 2015 een onderzoek naar de 'werking' van de gecoördineerde werkgeversdienstverlening. De resultaten van dit onderzoek monden eind 2015 uit in een programmarapportage.

Schuldhelpverlening

Mensen met problematische schulden kunnen een beroep doen op gemeentelijke schuldhelpverlening. De Inspectie heeft in 2010 onderzoek verricht naar de stand van zaken bij de uitvoering van schuldhelpverlening door gemeenten.

Risico's

In het vierde kwartaal van 2014 voert de Inspectie een verkenning uit naar de risico's van de uitvoering van schuldhelpverlening door gemeenten. Die risico's vormen het uitgangspunt voor onderzoek.

2015

De Inspectie onderzoekt in 2015 de uitvoering van schuldhelpverlening door gemeenten, zoals die plaatsvindt na invoering van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (1-meting). De Inspectie gaat daarbij uit van twee afzonderlijke onderzoeken die uitmonden in twee nota's van bevindingen, die samen de basis vormen van de in 2015 uit te brengen programmarapportage.

Vervolgonderzoek Beveiliging Suwinet

November 2013 is het onderzoek 'De burger bediend in 2013' over de beveiliging van Suwinet door gemeenten naar het parlement gestuurd. Hieruit bleek dat de informatiebeveiliging van Suwinet niet op orde was. In maart 2014 heeft de staatssecretaris in een algemeen overleg met de Tweede Kamer over Suwinet toegezegd de Inspectie SZW te vragen een nieuw onderzoek te doen naar de beveiliging van Suwinet door gemeenten.

Dit vervolgonderzoek moet een representatief beeld geven van de mate waarin gemeenten voldoen aan de eisen die worden gesteld aan de beveiliging van uitwisseling van informatie binnen Suwinet.

Risico's

De Inspectie heeft eerder geconstateerd dat gemeenten nog onvoldoende voldoen aan de normen voor het veilig gebruik van Suwinet met potentiële risico's voor onrechtmatig gebruik van informatie en gevolgen voor bijvoorbeeld privacy. De Inspectie onderzoekt nu of er sprake is van progressie. Het risico is dat gemeenten nog onvoldoende voortgang hebben geboekt op de ingezette verbeterprocessen, waardoor de inhoudelijke risico's nog steeds kunnen optreden.

2015

Het onderzoek naar de beveiliging van Suwinet vindt plaats in het laatste kwartaal van 2014. Het eerste kwartaal van 2015 is gereserveerd voor de analyse van het onderzoeksmateriaal. In april 2015 wordt een rapport opgeleverd met daarin een landelijk beeld van de beveiliging van Suwinet door gemeenten.

Toezicht gedecentraliseerde regelingen waaronder de Participatiewet

Het kabinet heeft besloten tot (verdere) decentralisatie naar gemeenten van de uitvoering van de Jeugdwet, de WMO 2015 en de Participatiewet, in samenhang heet dit het 'sociaal domein'. Bij het toezicht op dit sociaal domein zijn meerdere rijksinspecties (Jeugdzorg, Gezondheidszorg, Veiligheid en Justitie, Onderwijs en SZW) betrokken, die ook gezamenlijk zullen optrekken.

Risico's

Het risico is dat gemeenten niet in staat zijn om de extra taken en regelingen die aan hen worden overgedragen tijdig te implementeren en uit te voeren, waardoor sprake kan zijn van ineffectieve re-integratie. Bij de nieuwe taken van de gemeenten horen ook de controle en het toezicht op - en de handhaving van - de gedecentraliseerde regelgeving. Het zorgdomein is hier een voorbeeld van. De Inspectieraad ontwikkelt een gezamenlijke toezichtvisie voor het sociaal domein en is in 2014 gestart met gezamenlijk onderzoek naar de regierol van gemeenten bij de re-integratie van jongeren na verblijf in geslotenheid. Het is van belang om zicht te krijgen op de inspanningen vanuit het stelsel voor deze jongeren en om te zien of het stelsel op dit punt naar behoren functioneert.

2015

De Inspectie rondt in 2015 het onderzoek af naar de regierol van gemeenten bij de ondersteuning van jongeren die een periode in geslotenheid hebben doorgebracht. De Inspectie start een tweede gezamenlijk onderzoek naar het functioneren van de uitvoering van het sociaal domein. De concretisering van het volgende gezamenlijke onderzoek krijgt begin 2015 vorm.

Naast gezamenlijk onderzoek doet de Inspectie SZW onderzoek naar de implementatie en uitvoering van de Participatiewet. Gemeenten moeten vanaf 1 januari 2015 uitvoering geven aan deze wet. De uitvoering van de Participatiewet kent verschillende risico's. Op basis van die risico's zijn twee onderwerpen verder uitgewerkt. Diverse ontwikkelingen kunnen nog van invloed zijn op de definitieve keuze.

- a. *Onderzoek naar de voorbereidingen van gemeenten naar implementatie en uitvoering van de Participatiewet.*
Vanaf 1 januari 2015 zullen bij gemeenten processen ingericht moeten zijn om bijvoorbeeld te beoordelen of mensen behoren tot de doelgroep van de Participatiewet, in aanmerking komen voor 'beschut werken' en zal duidelijk moeten zijn hoe om te gaan met de loonwaardebepaling. Er zijn signalen dat een aantal gemeenten op 1 januari 2015 niet klaar is voor het volledig uitvoeren van de gedecentraliseerde taken, waaronder de invoering van de Participatiewet.
- b. *Onderzoek naar de match van garantiebanen, zoals in de Participatiewet opgenomen.*
Mensen die niet in staat zijn het minimumloon te verdienen komen in aanmerking voor een garantiebaan. Geprioriteerde groepen zijn daarbij mensen met een Wajong uitkering die beschikken over arbeidscapaciteit en mensen die op de wachtlijst staan voor een Wsw-werkplek. Aspecten die hierbij aan de orde komen zijn de inspanningen van werkgevers om voldoende garantiebanen te creëren en het genereren van aanbod door gemeenten en UWV van mensen die voor een garantiebaan in aanmerking komen. Zeker omdat het hier meestal gaat om vrij kwetsbare groepen zullen bij dit onderzoek ook de arbeidsomstandigheden en veiligheidseisen worden betrokken.

In deze twee onderzoeken besteedt de Inspectie ook aandacht aan goede uitvoeringsvoorbeelden die voor gemeenten uitvoeriger worden beschreven.

3.2 Onderzoek naar aanleiding van meldingen, signalen, verzoeken

3.2.1 Opsporingsonderzoeken

Met het Openbaar Ministerie spreekt de Inspectie jaarlijks af welk (richtinggevend) percentage van de opsporingscapaciteit op welke thema's wordt ingezet. De Inspectie wil daarbij de inzet van opsporingscapaciteit ook koppelen aan de programmatische aanpak. Daarom is de directie Opsporing van de Inspectie SZW aangehaakt bij een groot aantal sector- en themagerichte programma's, inclusief een apart programma Uitbuiting. De Inspectie kan dan opsporing gericht inzetten op die plekken waar het naleving effectiever kan afdwingen of om fenomenen aan te tonen.

3.2.2 Ongevalsonderzoek

Bedrijven en instellingen zijn wettelijk verplicht om ongevallen te melden die leiden tot ziekenhuisopname, blijvend letsel of overlijden. De Inspectie onderzoekt deze ongevallen. Indien er uit het onderzoek blijkt dat er een causaal verband is tussen het ongeval en de overtreding van de arbeidswetgeving treedt de Inspectie SZW handhavend op.

De Inspectie onderzoekt ook alle gemelde ongevallen en incidenten bij Brzo-bedrijven. Het Besluit risico's zware ongevallen (Brzo) verplicht bedrijven die met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen werken om extra risicobeperkende maatregelen te nemen.

Eenmaal per jaar analyseert de Inspectie alle ongevallen die zij heeft onderzocht. De Inspectie gebruikt die analyse om meer te weten te komen over oorzaken van ongevallen in de verschillende sectoren. Deze kennis wordt gebruikt bij de risicoanalyse.

3.2.3 Overige meldingen, klachten, signalen

De Inspectie ontvangt duizenden meldingen, klachten en signalen over mogelijke overtredingen van de Arbowet, de Wet arbeid vreemdelingen (Wav) en de Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag (WML). Bij signalen van mogelijke illegale arbeid of onderbetaling stelt de Inspectie selectief controles in. Een deel van deze controles neemt zij mee in de lopende programma's en interventieteams; een ander deel van de signalen wordt zelfstandig onderzocht. De signalen kunnen ook leiden tot strafrechtelijke opsporing of doorgegeven worden aan collega-inspectiediensten.

Bij klachten en signalen over de arbeidsomstandigheden maakt de Inspectie een afweging van de ernst van de mogelijke overtredingen. Klachten en signalen waarbij er een vermoeden is van een zware of ernstige overtreding worden onderzocht. Indieners van (niet-anonieme) klachten krijgen informatie over de bevindingen en afhandeling.

Tot slot krijgt de Inspectie veel wettelijk verplichte meldingen. Het gaat daarbij vooral om voorgenomen asbestsaneringen, biologische agentia en duikarbeid.

3.2.4 Ontheffingen, verzoeken

- De Inspectie behandelt verzoeken voor ontheffingen op de volgende gebieden:
 - permanente nachtarbeid, kindarbeid
- het werken met vluchtige organische stoffen
- het gebruik van bijzondere liften
- het niet hebben van een Nederlands deskundigheidsbewijs kraanmachinisten.

3.2.5 Toetsingen Wet werk en bijstand

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet werk en bijstand (WWB). Zij krijgen een budget van het Rijk om WWB-uitkeringen te verstrekken. Als er tekorten op dit budget ontstaan, zijn die in eerste instantie voor rekening van gemeenten zelf. Soms komt een gemeente met zo'n tekort echter in aanmerking voor een aanvullende uitkering. Voor een incidenteel tekort is er de 'incidentele aanvullende uitkering' (IAU), voor een structureel tekort de 'meerjarige aanvullende uitkering' (MAU). Gemeenten vragen deze uitkeringen aan bij de toetsingscommissie WWB.

De commissie adviseert de minister van SZW over de toekenning van aanvullende uitkeringen. Om verzoeken om een MAU te beoordelen, schakelt de toetsingscommissie de Inspectie SZW in. De Inspectie onderzoekt de mogelijke oorzaken van de overstijging van de kosten. Ze beoordeelt ook de maatregelen waarmee het college overstijgingen in de toekomst wil voorkomen.

3.3 Activiteiten voor derden

De Inspectie SZW was al met ingang van 1 januari 2013 door het ministerie van VWS aangewezen als opsporingsdienst van fraude met persoonsgebonden budgetten (pgb's). De Inspectie is daarnaast met ingang van 1 januari 2014 belast met de strafrechtelijke handhaving van fraude met de AWBZ en de Zvw. VWS heeft besloten de handhaving en opsporing van fraude in de Zorgsector te intensiveren met ingang van 2014. De Inspectie SZW zal hiertoe in 2014 en 2015 worden uitgebreid met respectievelijk 13 fte en nogmaals 12 fte voor de opsporing van declaratiefraude. Ten slotte is er een Expertisecentrum Zorgfraude Bestrijding ingericht door VWS waarin ook de Inspectie SZW participeert.

4. Bedrijfsvoering

4.1 Formatie en uitgaven

Formatie

In de periode 2013 – 2018 daalt de formatie van de Inspectie SZW als gevolg van de taakstellingen op het aantal ambtenaren. De formatie is echter ook tijdelijk en structureel uitgebreid voor de aanpak van schijnconstructies en gefingeerde dienstverbanden. In opdracht van het ministerie van VWS doet de Inspectie de komende jaren onderzoek naar fraude in de zorg. Ook hiervoor is de formatie uitgebreid.

Tabel 1. Ontwikkeling Formatie Inspectie SZW 2013 – 2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Formatie SZW-taken	1.119	1.100	1.090	1.084	1.068	1.024
Formatie VWS-taken*	27	41	52	52	52	52
Totaal	1.146	1.141	1.142	1.135	1.119	1.076

* De Inspectie SZW verzorgt in opdracht van het ministerie van VWS de opsporing van fraude met persoonsgebonden budgetten en declaratiefraude.

Uitgaven

Het totale budget voor de Inspectie SZW wordt voor 2015 begroot op € 97,0 miljoen. Verreweg het grootste deel hiervan vormen de personeelskosten. Overige kosten zijn voor huisvesting, ICT, materieel en dienstreizen.

(bedragen * € 1 miljoen)	realisatie 2012	realisatie 2013	prognose 2014	prognose 2015
Inspectie SZW	97,3	95,6	95,8	97

* Dit is het budget exclusief ICT-budget en bijdrage uit het handhavingsprogramma 2015; besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden.

4.2 HRM

Om goed te kunnen inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en veranderende risico's is een wendbare organisatie nodig, die steeds de juiste kennis en kunde in huis heeft.

In 2015 krijgen bij het strategische HRM-beleid zowel de interne arbeidsmarktontwikkelingen als externe omgevingsfactoren specifiek aandacht. Gedacht moet worden aan onderwerpen als de veranderende manier van onderzoeken en inspecteren binnen Opsporing en AMF, de ontwikkeling van toenemend project- en programmammatig werken, de personele consequentie door het verschuiven van capaciteit over de directies heen, vergrijzing, weglekkende kennis door uitstroom en ontwikkelingen op de externe arbeidsmarkt.

4.3 Informatievoorziening

Met haar informatiestrategie wil de Inspectie SZW beheerst, flexibel en efficiënt vormgeven aan vernieuwing met het oog op de doelstellingen van de Inspectie SZW. Dat gebeurt vanuit een solide basis van continuïteit en veiligheid.

In lijn met de rijksbrede ambities voor digitale dienstverlening worden hulpmiddelen als het asbestvolg-systeem en de zelfinspectietools doorontwikkeld en waar mogelijk gekoppeld aan bredere initiatieven, zoals de berichtenbox voor bedrijven en het ondernemingsdossier.

4.4 Huisvesting

In 2015 zal de verhuizing van het ministerie van SZW plaatsvinden. Dit betekent gezamenlijke huisvesting in de Resident met het ministerie van VWS en brede invoering van nieuwe gedeelde werkplekconcepten. Aansluitend op de rijksbrede ontwikkelingen zal de huisvesting en het werkplek gebruik ook in de regionale vestigingen verder worden gemoderniseerd.

4.5 Productie

De Inspectie SZW heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in risicogericht en programmatisch werken om de aandacht te richten op de aanpak van notoire overtreders en misstanden. Deze aanpak leidt tot een verlegging van de inzet van inspectiecapaciteit op werkgevers die bewust de regels omzeilen en ernstige overtredingen begaan.

Inspectiebreed blijkt dat het opleggen van zware instrumenten als hoge boetes of stilleggingen een tegenreactie van bedrijven oproept. Het zicht wordt in toenemende mate belemmerd door complexe fenomenen waaronder schijnconstructies. Het kost steeds meer tijd om deze complexe fenomenen te ontrafelen en te doorgronden. De juridische procedures die gevoerd moeten worden zijn omvangrijker en betekenen een toenemende druk op de tijd die besteed moet worden aan de zaken. Bij de inzet van handhaving kost het voor de medewerkers van de Inspectie meer tijd om de aangetroffen situatie juridisch zorgvuldig vast te leggen en de bewijsvoering rond te krijgen. Zaken hebben daarbij een evident langere doorlooptijd en er is meer capaciteit voor nodig.

In het afgelopen jaar zijn er door de rechtbank en Raad van State uitspraken gedaan over de handhaving van de WML. Ook zal het Europees Hof binnenkort een uitspraak doen met invloed op de handhaving van de Wav. Door deze gerechtelijke uitspraken hebben inspecteurs minder instrumenten om ongewenste praktijken aan te pakken en kost het meer moeite en tijd om de bewijsvoering rond te krijgen.

In 2015 legt de Inspectie de focus op notoire overtreders door zwaar in te zetten op het herinspecteren van bedrijven waarbij in de afgelopen periode een overtreding is geconstateerd. Dat zal bij herhaalde overtreding betekenen dat conform de Wahss aanzienlijk hogere boetes kunnen worden opgelegd. Omdat we bij het herinspecteren van overtredingen steeds vaker geconfronteerd worden met agressie en geweld of intimidatie kiest de Inspectie ervoor om herinspecties met minstens twee inspecteurs uit te voeren. Dat betekent een extra druk op de productie.

Voor 2015 betekent het dat we over de gehele linie de productie lager ramen dan in 2014 vanuit de focus op notoire overtreders, ernstige misstanden en schijnconstructies. De externe onzekerheden vanuit toenemende jurisdisering, gerechtelijke uitspraken en lopende procedures op aanpassing regelgeving maken dat de Inspectie ervoor kiest de productie voor 2015 in een bandbreedte te plannen. Omdat de onzekerheden op het gebied voor de productie Arbeidsmarktfraude het grootst zijn, wordt in de raming daar relatief de grootste bandbreedte gehanteerd.

Ten slotte is het toekomstige toezichtmodel op de gedecentraliseerde regelingen in het sociaal domein nog niet vastgesteld. Dit kan eventueel in 2015 nog consequenties hebben voor de formatie en productie van de Inspectie.

Tabel 2. Kerncijfers handhaving

	Realisatie	Begroting	Prognose	Begroting
	2013	2014	2014	2015
Aantal inspecties en onderzoeken arbeidsomstandigheden	17.944	17.500	17.500	16.000 - 17.000
Percentage actieve inspecties waarbij overtreding arbeidsomstandigheden is vastgesteld	66	60	62	62
Aantal inspecties en onderzoeken binnen bedrijven die vallen onder het Besluit risico's en zware ongevallen 1999 (Brzo)	447	445	426	380-420
Aantal inspecties Wav, WML of Waadi	4.930	5.300	4.000*	4.000 - 5.000
Percentage inspecties waarbij overtreding Wav, WML of Waadi is vastgesteld	24	27	20	20
Programmarapportages Werk en Inkomen	6	7	7	7
Overige producten Werk en Inkomen	21	13	20	20
Opsporing: aantal afgeronde opsporingsonderzoeken SZW-domein	67	63**	63**	56
Opsporing: aantal bij het OM aangemelde verdachten SZW-domein	181	130 - 160	160	120 - 160
Opsporing: vastgesteld nadeel (€ miljoen) SZW-domein	34,5	34,9	35	35
Opsporing: aantal afgeronde opsporingonderzoeken VWS-domein				10 - 14
Opsporing: aantal bij het OM aangemelde verdachten VWS-domein				25 - 35

* De genoemde onzekerheden met betrekking tot de productie Arbeidsmarkt in 2015 spelen ook in 2014. Daarom is de prognose van de realisatie van het aantal inspecties Wav, WML of Waadi in 2014 geraamd in een bandbreedte van 3.600 - 4.400 zaken.

** In 2014 is het cijfer van het aantal afgeronde opsporingscijfer opgenomen inclusief het aantal opsporingsonderzoeken in het VWS-domein. Voor 2015 zijn deze opsporingsonderzoeken naar declaratiefraude en zorgfraude op het VWS-domein apart geraamd.

4.6 Verwerking taakstelling kabinet-Rutte I

2015 is het laatste jaar waarin de taakstelling van het kabinet-Rutte I gerealiseerd dient te worden. Bij de raming van de activiteiten voor 2015 houdt de Inspectie rekening met de invloed van de taakstelling waardoor de Inspectie ultimo 2015 160 fte minder menskracht beschikbaar heeft. De (toenmalige) minister van SZW heeft in zijn brief aan de Tweede Kamer van 14 maart 2011 uitgelegd dat de taakstelling op het SZW domein ook gevolgen zou hebben voor de taakuitvoering door de Inspectie SZW. Bij de argumentatie is destijds een aantal aannames en uitgangspunten geformuleerd. Hieronder geeft de Inspectie kort weer hoe zij invulling heeft gegeven aan deze uitgangspunten, de geldigheid van de aannames en wat de invloed is geweest op de omvang van de activiteiten.

Illegale tewerkstelling

Uitgangspunt: Doordat meer overtredingen bestuursrechtelijk worden afgedaan en door het vrij verkeer van MOE-landers is het mogelijk te besparen op de opsporingscapaciteit.

Invulling: De voorziene verschuiving van de strafrechtelijke afdoening naar bestuursrechtelijke afdoening heeft in zoverre geleid tot besparing dat het werk zich binnen de Inspectie heeft verplaatst en de onderzoeken voor de directie AMF relatief omvangrijker en complexer zijn geworden. De impact van de taakstelling is dat er jaarlijks 3 à 4 opsporingsonderzoeken minder zijn uitgevoerd.

Uitkeringsfraude

Uitgangspunt: Het aantal melding van uitkeringsfraude van het UWV aan de Inspectie was achtergebleven waardoor een besparing op de opsporingscapaciteit mogelijk is.

Invulling: De reductie van het aantal opsporingsonderzoeken naar uitkeringsfraude is in zoverre gerealiseerd dat de onderzoeken naar kleinschalige fraude zijn afgebouwd. Onderzoeken naar grootschalige fraudeconstructies zijn onder invloed van de zo genoemde businesscase met het UWV voor 2014 juist geïntensiveerd.

Oneerlijke beloning

Uitgangspunt: De bewijsvoering voor het vaststellen van een overtreding van de WML en het vaststellen van het benadeelde bedrag zijn bewerkelijk. Door wijziging en vereenvoudiging van de wetgeving kan met minder capaciteit gehandhaafd worden.

Invulling: Op het gebied van het tegengaan van oneerlijke beloning is onder de WML de situatie nog steeds zo dat de bewijsvoering complex en bewerkelijk is. Het aanbod van zaken waarbij mogelijk sprake is van overtreding van de WML is door de jaren echter vrij constant. De reductie van de beschikbare capaciteit is derhalve te koste gegaan van de tijd en aandacht die aan de handhaving van de WAV, Waadi en ATW. De Inspectie schat daarmee de impact van de taakstelling op gemiddeld 500 à 600 zaken per jaar.

ARIE

Uitgangspunt: De handhaving van de 'nationale kop' op de Europese regelgeving bij bedrijven die werken met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen (de Aanvullende Risico-inventarisatie en -Evaluatie, ARIE) wordt gestaakt.

Invulling : De minister heeft de kamer toegezegd de ARIE-plichtige bedrijven mee te nemen in het regulier toezicht op de arbeidsomstandigheden. Dit wordt niet meer door de directie MHC uitgevoerd. Waar de Inspectie risico's ziet bij deze bedrijven worden deze meegenomen bij controles door de directie Arbo. Het aantal controles dat bij ARIE-plichtige bedrijven is uitgevoerd is licht afgenomen.

¹ Door de olopende zaaktijden in de loop der jaren neemt het aantal zaken af.

Selectiever onderzoek arbeidsomstandigheden

Uitgangspunt: De Inspectie SZW zal selectiever onderzoek doen naar bedrijfsongevallen, klachten of tips over arbeidsomstandigheden en het aantal prioritaire sectoren waar de Inspectie uit eigen beweging onderzoek doet terugbrengen in aantal.

Invulling: De Inspectie heeft minder onderzoeken gedaan binnen de prioritaire sectoren. De Inspectie heeft ondanks deze reductie de omvang van het totaal aantal inspecties die zij uit eigen beweging uitvoert met 15.000 á 16.000 redelijk op peil weten te houden. De reductie van het aantal onderzoeken op het gebied van inspecties naar aanleiding van klachten en signalen is gerealiseerd. Dit werd geraamd op circa 250 onderzoeken. De reductie van het aantal onderzoeken naar aanleiding van ongevallen is weerbarstiger gebleken. Ondanks maatregelen om binnen de bestaande onderzoeksplicht de meldingen strenger te selecteren en de afhandelingstijd te bekorten, is de omvang van de inspanningen op dit terrein niet afgenomen.

Tijdelijke Intensiveringen

Tijdens de periode waarin de taakstelling van het kabinet-Rutte I gerealiseerd dient te worden, heeft de Inspectie ook middelen gekregen voor tijdelijke intensivering van de activiteiten op een aantal terreinen. Dit betrof:

- De aanpak van malafide uitzendbureaus (AMU, 7 fte). De financiering was beschikbaar in 2013 en 2014. Een deel van de werkzaamheden is opgenomen in de reguliere planning.
- De aanpak van gefingeerde dienstverbanden samen met het UWV (13 fte, van 2014 t/m 2017)
- De aanpak van grote constructies uitkeringsfraude (9 fte in 2014)
- Sociaal Akkoord Team ('Schijnconstructies', 35 fte in 2015, looptijd van 2014 tot 2017)

Tot slot voert de Inspectie in opdracht van de minister van VWS opsporingsonderzoek uit naar declaratiefraude in de Zorg en fraude met pgb-gelden (vanaf 2014, voor 2015 en later jaren 51 fte).

Bijlage: Risico's in beeld

Deze bijlage bevat een korte beschrijving van de risico's. Een uitgebreide beschrijving is te vinden op de website van Inspectie SZW (inspectieszw.nl).

Risico: arbeidsuitbuiting

Bij arbeidsuitbuiting gaat het om een combinatie van ernstige situaties op de werkvloer, zoals onderbetaling en slechte arbeidsomstandigheden. Arbeidsuitbuiting is een directe aantasting van de mensenrechten. Bij arbeidsuitbuiting worden mensen vaak onder erbarmelijke omstandigheden tewerkgesteld en gehuisvest. Arbeidsuitbuiting leidt daarnaast tot verdringing op de arbeidsmarkt en concurrentievervalsing.

Werknemers met een minimumloon en illegaal tewerkgestelden lopen het grootste risico op arbeidsuitbuiting. Ook bijvoorbeeld Oost-Europeanen blijken een kwetsbare groep te zijn.

Het risico op arbeidsuitbuiting neemt toe naarmate de economische crisis aanhoudt en er hogere werkloosheid is.

Daarnaast spelen inkomensverschillen binnen de EU een rol. Mensen zijn bereid om tegen een laag loon te werken, omdat dat loon altijd nog hoger is dan wat ze in eigen land zouden verdienen. Zij voelen zich dan ook niet per se uitgebuit.

Risico: onderbetaling

Van onderbetaling is sprake als werknemers minder krijgen betaald dan het wettelijk minimumloon. Door onderbetaling kan verdringing op de arbeidsmarkt, uitbuiting van bepaalde groepen werknemers en concurrentievervalsing plaatsvinden. Een bijkomend gevolg is het ontstaan van armoede: ondanks een voltijd werkweek hebben mensen onvoldoende middelen om van rond te komen.

Werknemers met een laag loon en illegaal tewerkgestelden lopen het grootste risico op onderbetaling. De ernst van onderbetaling kan variëren. Het kan gaan om een lichte mate van overtreding, zoals het uitbetalen van loon net onder de minimumgrens. Ook kan de onderbetaling een component zijn van arbeidsuitbuiting.

Risico: illegale tewerkstelling

Illegale tewerkstelling is tewerkstelling zonder dat de werkgever of werknemer voldoet aan de vergunningsplicht van de Wet arbeid vreemdelingen. Dit geldt ook voor personen die wel legaal in Nederland verblijven, maar niet zonder tewerkstellingsvergunning mogen werken.

De werkloze beroepsbevolking ondervindt last van illegale tewerkstelling. Zij komen hierdoor mogelijk niet aan het werk. Dat is verdringing op de arbeidsmarkt.

Daarnaast behalen bedrijven die werknemers illegaal tewerkstellen oneerlijk concurrentievoordeel. Zij betalen hun werknemers bijvoorbeeld te weinig, ze dragen geen of te weinig belasting en premies af en/of houden zich niet aan de Arbowet. Ook zijn illegaal tewerkgestelden kwetsbaarder voor arbeidsuitbuiting. Tot slot kan illegale tewerkstelling het vertrouwen in de rechtsstaat schaden.

Het risicothema illegale tewerkstelling is onderverdeeld in de volgende risico's:

- misbruik kennismigrantenregeling
- misbruik studentenregeling
- fraude met stagiairs
- fraude met au pairs

Waar uit de risicoanalyse blijkt dat er ook sprake is van een WML-component betreft de Inspectie dat bij haar inspectieacties bij deze doelgroepen.

Risico: schending rechtspositie werknemers

De Inspectie maakt bij dit risicothema onderscheid in verschillende subrisico's:

- niet-naleving cao-afspraken
- ongelijke behandeling bij arbeid
- onvoldoende medezeggenschap werknemers
- geen goede positie werknemer tegenover werkgever

Risico: fysieke overbelasting

Er is sprake van fysieke overbelasting wanneer een werknemer zodanige lichamelijke inspanning moet leveren dat er kans bestaat op (blijvend) lichamelijke letsel.

De Inspectie maakt onderscheid tussen de volgende subrisico's:

- dynamische overbelasting
- statische overbelasting
- energetische overbelasting
- beeldschermwerk

Risico: ongezonde fysieke werkomgeving

De werkruimte en -omgeving en de gebruikte apparatuur kunnen invloed hebben op de lichamelijke gezondheid. De Inspectie onderscheidt 5 mogelijke bronnen van een ongezonde fysieke werkomgeving:

- klimaat
- geluid
- ioniserende straling
- niet-ioniserende straling
- werken onder overdruk

Risico: blootstelling aan gevaarlijke stoffen

Gevaarlijke stoffen zijn chemische stoffen of mengsels daarvan. Het gaat om synthetische, maar ook om natuurlijke chemische stoffen. Gevaarlijke stoffen zijn er in vele soorten. Van allergenen tot asbest, van houtstof tot lasrook, en van bestrijdingsmiddelen tot nanodeeltjes. Al deze stoffen kunnen gezondheidsschade opleveren. Sommige stoffen hebben slechts een klein en tijdelijk effect op de gezondheid, andere stoffen kunnen levensbedreigend zijn.

Slechts een zeer klein deel van de gezondheidsklachten, gerelateerd aan gevaarlijke stoffen, wordt gemeld aan het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten. Dat komt onder andere doordat een bepaalde gezondheidsklachten pas optreden nadat een werknemer met pensioen is gegaan.

De Inspectie onderscheidt 5 categorieën gevaarlijke stoffen:

- kankerverwekkende en mutagene stoffen
- asbest
- verboden gezondheidsschadelijke stoffen
- nanodeeltjes
- overige gevaarlijke stoffen

Risico: blootstelling aan biologische agentia

Biologische agentia zijn levende organismen die een infectie, allergie of toxiciteit kunnen veroorzaken. Het risico hangt af van een aantal zaken, waaronder het agens zelf en de hoeveelheid. Daarnaast spelen de omstandigheden en de persoon zelf een belangrijke rol. Niet iedereen wordt even snel ziek bij blootstelling aan biologische agentia.

De Inspectie onderscheidt de volgende subrisico's:

- blootstelling aan biologische agentia afkomstig van mens
- blootstelling aan biologische agentia afkomstig van dier
- blootstelling aan biologische agentia vanuit een (watervernevelende) installatie
- blootstelling aan biologische agentia in situaties van gericht werken met biologische agentia

Risico: psychosociale en cognitieve overbelasting

De meeste mensen brengen een groot deel van hun tijd door op hun werk. De omgang met collega's en cliënten kan een belangrijke invloed hebben op hoe iemand zich voelt, zeker als er sprake is van pesten, geweld, discriminatie of seksuele intimidatie. Dit kan ingrijpende gevolgen hebben en ontaarden in ernstige lichamelijke en psychische klachten. Ook een hoge werkdruk kan een bron van stress vormen. De werkgever is verplicht grensoverschrijdend gedrag en werkdruk te voorkomen. Waarschijnlijk loopt ruim 80% van de werkende bevolking kans op psychosociale overbelasting.

De Inspectie onderscheidt de volgende subrisico's:

- werkstress
- ongewenst gedrag

Risico: overbelasting als gevolg van werkduur

Wanneer werknemers te lang achter elkaar werken, te weinig rust nemen, te veel onregelmatig werken of met te weinig rust tussendoor's nachts werken, kan dat tot sociaalpsychologische of fysieke overbelasting leiden. In de Arbeidstijdenwet zijn hiervoor regels vastgelegd. Voor kinderen en jongeren gelden nog strengere regels, die ook met het soort werk te maken hebben.

Men gaat ervan uit dat het effect van te lange werktijden op de gezondheid van volwassenen minder ernstig is dan het effect van te lange werktijden op de gezondheid van jeugdigen. Het negatieve effect op de gezondheid van overbelasting is voor kinderen het sterkst.

De Inspectie onderscheidt de volgende risico's:

- ongezonde werktijden volwassenen
- ongezonde arbeidsomstandigheden en arbeidstijden jeugdigen
- kinderarbeid

Risico: onveiligheid op de werkplek

Een onveilige werkplek kan leiden tot ongevallen, mogelijk met de dood tot gevolg. Alle werknemers kunnen te maken krijgen met onveilige situaties op hun werkplek.

De Inspectie SZW onderscheidt de volgende subrisico's:

- onbedoeld fysiek contact met een object
- onbedoeld fysiek contact met een dier
- explosie of brand
- gevaarlijke atmosfeer
- elektrocutie
- verdrinking

Risico: zware ongevallen

Dit zijn ongevallen die een grotere impact hebben dan alleen op de direct betrokken werknemers. Er zijn mogelijk ook gevolgen voor andere werknemers van het bedrijf of voor mensen die zich in de omgeving van het bedrijf bevinden.

Bedrijven kunnen het risico op zware ongevallen zo veel mogelijk beperken door te zorgen voor gedegen procesveiligheid. Dat wil zeggen de beheersing van (acute) veiligheidsrisico's die tot grote ongelukken kunnen leiden of het vrijkomen van gevaarlijke stoffen of energie, zoals brand of explosie.

De Inspectie onderscheidt de volgende subrisico's:

- zware ongevallen bij Brzo-bedrijven
- zware ongevallen bij overige bedrijven

Risico: onveilig ontwerp arbeidsmiddelen

Dit risicothema gaat over het ontwerp van machines, persoonlijke beschermingsmiddelen, containers, liften, drukvaten van eenvoudige vorm, drukapparatuur en explosieveilig materieel. Voor al deze producten bestaan aparte (Warenwet)besluiten.

Onjuist (ergonomisch) ontwerp van een arbeidsmiddel kan ongevallen veroorzaken, maar ook lichamelijke overbelasting.

De Inspectie onderscheidt de volgende risico's:

- oneerlijke concurrentie fabrikanten door concessies aan veiligheid
- onveilige en ongezonde situaties werkvloer door ondeugdelijk materieel
- onvoldoende functioneren normcommissies

Risico: onvoldoende arbozorg

Iedere werkgever is verplicht om een goed arbobeleid te voeren, om zo ongevallen en gezondheidsschade te voorkomen. Een verplicht onderdeel daarin is het opstellen van een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) en een plan van aanpak bij gezondheidsrisico's binnen het bedrijf. Daarbij is de werkgever verplicht om zijn werknemers goed voor te lichten over de risico's.

Bij het vaststellen van de kans op onvoldoende arbozorg speelt niet de kans op een ongeval of een beroepsziekte een rol, maar gaat het erom hoeveel werkgevers niet op een passende manier invulling geven aan arbozorg.

De Inspectie onderscheidt de volgende subrisico's:

- niet houden aan wettelijke verplichtingen arbozorg
- arbobeleid is onvoldoende
- onvoldoende aandacht voor veiligheid
- onvoldoende aandacht voor gezondheid
- niet-registratie en niet-melding van ongevallen en beroepsziekten

Risico: ineffectieve re-integratie

De Inspectie SZW kijkt naar de activiteiten van uitvoerende instanties die zich richten op het stimuleren en ondersteunen van werkzoekenden bij hun terugkeer naar werk.

De Inspectie SZW onderscheidt hier de volgende subrisico's:

- onvoldoende samenwerking met sector zorg en welzijn
- niet functionerend regionaal arbeidsmarktbeleid
- onvoldoende ondersteuning en begeleiding van werkzoekenden

Risico: onvoldoende inkomensbescherming

Bij inkomensbescherming gaat het om de borging van de bestaanszekerheid voor Nederlandse burgers. Het meest directe instrument hiervoor is de uitkering zelf. Maar binnen het gemeentelijke armoedebeleid is ook bijvoorbeeld het niet-gebruik van voorzieningen van groot belang. Daarnaast speelt het pensioenstelsel een rol bij het voorkomen van armoede.

De Inspectie SZW onderscheidt de volgende subrisico's:

- ineffectief gemeentelijk armoedebeleid
- uitkeringsgerechtigden krijgen te weinig, geen of niet op tijd hun uitkering
- ontoereikend toezicht pensioenstelsel

Risico: onvoldoende naleving sociale zekerheidswetten

Het stelsel van werk en inkomen is gebaseerd op solidariteit tussen werkenden en niet-werkenden. Fraude en misbruik van uitkeringen verhogen de kosten van het stelsel en hebben daarmee een negatieve invloed op de overheidsfinanciën. Daarnaast schaden fraude en misbruik het draagvlak voor het stelsel van werk en inkomen.

De Inspectie SZW onderscheidt de volgende subrisico's:

- onbestrafte uitkeringsfraude
- niet-naleving uitkeringsvoorwaarden
- fraude met subsidies
- fraude met re-integratiegelden

Risico: niet optimaal functioneren sociale zekerheidsstelsel

Dit thema heeft betrekking op de uitvoeringsorganisaties en de kwaliteit en het lerend vermogen daarvan. Digitalisering leidt tot een toenemende complexiteit van de dienstverlening voor de klant, die daaraan moet wennen. Maar ook van de eisen aan de samenwerking en gegevensuitwisseling tussen uitvoeringsorganisaties onderling. Daarnaast leggen de verschillende decentralisaties een grote claim op de bestuurskracht.

De Inspectie onderscheidt de volgende subrisico's:

- onvoldoende klantgerichte dienstverlening
- gebrekkige gegevensuitwisseling
- onvoldoende bestuurskracht gemeenten

